

Summing up, it should be noted that the desire to renovate the architectural monument and its active implementation in the contemporary life, its environment and needs, with its important function for the population, was a requirement of time and a tendency.

Микола Рибенчук, доцент
Львівська національна академія мистецтв
Національний університет “Львівська політехніка”

**РЕСТАВРАЦІЯ ПАМ'ЯТКИ АРХІТЕКТУРИ НАЦІОНАЛЬНОГО
ЗНАЧЕННЯ (ОХ. № 1642) КОСТЕЛУ МОНАСТІРЯ
ДОМІНІКАНОК З КЕЛІЯМИ (УТОЧНЕНА НАЗВА – МОНАСТІР
ДОМІНІКАНОК), ХVІІІ СТ. (УТОЧНЕНЕ ДАТУВАННЯ – 1715 р. –
ХVІІІ ст.) ТА ПРИСТОСУВАННЯ ПАМ'ЯТКИ ДЛЯ ПОТРЕБ
МОНАСТІРЯ**

Комплекс монастиря домініканок з костелом Св. Михаїла знаходиться в західній частині Старого міста на вулиці, що тепер називається Францисканська. З північної сторони територія комплексу межує з будівлями Францисканського монастиря, зі східної – проходить вулиця Францисканська, з південної сторони примикає територія колишнього саду монастиря домініканок, тепер автостоянка, із західної сторони – зелені насадження Західного бульвару на скелях, що височать над річкою Смотрич.

Комплекс монастиря домініканок охоплює костел та прилеглі до нього монастирські будівлі. Монастир складається з трьох корпусів: будинок настоятельки, або східний корпус, що примикає до костелу зі сторони головного входу, найдовший західний корпус, котрий прилягає до вітваря костелу та північний, що з'єднує східний та західний корпуси. Всі корпуси монастиря двоповерхові, покриті тимчасовим консерваційним дахом.

Виникнення комплексу монастиря та костьолу датується початком ХVІІІ століття, будівлі створені для ордену Сестер Домініканок, котрі прибули до Кам'янця – Подільського ще на початку 17 століття (в 1616 році монастир домініканок і костел Св. Михаїла знаходився при

брамі Руській, в 1672 році був збудований монастир при Вітровій вежі, але так і не був заселений у зв'язку з турецькою навалою). В 1710 році домініканки купили ділянку в житловій забудові біля костелу францисканців і в 1711 році почали будувати монастир. Поступово докуповуючи сусідні ділянки, розширювали монастир, збудували костел Св. Михаїла і вже в 1721 році в костелі було посвячено 5 вівтарів.

В 50-х років 18-го ст. костел св. Михаїла і монастир зазнали перебудов, для чого були зібрані значні пожертви жителів міста. Велику суму грошей надав староста теребовельський Михаїл Потоцький. Очевидно, тоді до північного корпусу монастиря і костелу був прибудований двоповерховий дім настоятельки. На цей період припадає творчість Яна де Вітте – «славного на ціле Королівство Польське архітектора, котрий в стосунку до Закону Св. Домініка займав надзвичайно зичливе становище, оскільки його рідний брат був монахом домініканцем». На жаль, не виявлено ніяких креслень і документальних свідчень про авторство пам'ятки, хоча цілком можливо, що Ян де Вітте не робив креслень, як це було до 17 ст., а будував за зразком, з усних вказівок, зважаючи на його військовий чин, енергійний характер та постійне перебування у Кам'янці – Подільському. Із його листа від 1783 року дізнаємось, що кілька десятків молодих років він присвятив цивільній архітектурі, створивши вісімнадцять костелів, не рахуючи інших будинків. Як вважає дослідник Збігнев Горнунг, слідів його творчої діяльності треба шукати насамперед у Кам'янці-Подільському, де він провів усе своє життя.

Після приєднання Поділля до Росії в житті монастиря сталися зміни. В 1833 р. домініканкам було заборонено мати школу для дівчат. При губернаторі Федорові Луб'яновському (1831–1833 рр.) був взятий у домініканок сад, розміщений над обривом зі сторони Польських фільварків і перетворений в міський сад, названий Старим бульваром. Після скасування кляштору в 1864 році, в спорудах влаштовано казарми, костел перероблено на церкву в 1906 році, а до того часу там розміщувався військовий клуб.

Після 1917 р. монастирські споруди використовували під тюремні приміщення.

У повоєнний час комплекс споруд Домініканського жіночого монастиря використовувався під заводські приміщення. У 1980 – 1990 рр. тут розміщувалося Кам'янець-Подільське СКБ медичної електротехніки.

У травні 2009 року на будівлі сталася пожежа, в результаті чого зруйновано верхні поверхи та дахи костелу і монастиря.

Пам'ятка архітектури національного значення (ох. № 1642) Костел монастиря домініканок з келіями (уточнена назва – монастир домініканок), XVIII ст. (уточнене датування – 1715 р. – XVIII ст.) пристосовується для потреб монастиря. Програма передбачає активізацію історичної будівлі, відновлення її первісних функцій (костел, монастир), також створення готелю для паломників в старому монастирі.

Відтворюється історичне планування території з парадним входом у невелике подвір'я перед костелом та заїздом у велике подвір'я перед монастирем. Доступ на територію здійснюється зі східної сторони з вулиці Францисканської. Забезпечена можливість під'їзду пожежної машини. Додаткові входи в будівлю монастиря запроєктовані з вулиці Західний бульвар.

Проектом реставрації та пристосування до сучасних потреб монастиря передбачається влаштування нового даху західного, північного та східного корпусів з використанням горища для кімнат готелю та монастиря.

Проектом передбачений функціональний поділ комплексу:

А) Приміщення, закриті для доступу сторонніх (клаузура монастиря).

Б) Приміщення обмеженого доступу для сторонніх.

В) Приміщення вільного доступу для сторонніх.

Приміщення групи А займають меншу частину об'єму пам'ятки. Основне їх призначення – житло і побут монахинь. Сюди належить другий поверх східного і північного корпусів. У східному корпусі запроєктована кімната настоятельки, обладнана санвузлом, розмовниця, аскетеріон – зал засідань та невелика кухня-трапезна. З цього блоку є доступи на хори костелу, до нави костелу та запроєктовані сходи на перший поверх у північному корпусі. До групи А належать також приміщення другого поверху північного корпусу – галереї. Згідно візитаційних описів 1850-х років тут розміщувались келії. Запроєктовано 4 одноособові келії, обладнані санвузлами.

Згідно завдання замовника перший поверх східного корпусу – дому настоятельки, пристосований для потреб консульства. При збереженій планувальній структурі з обох боків коридору розміщені кабінет консула, конференцзал і 2 офісні приміщення. Коридор продовжується

до музею, що займає галерею першого поверху північного корпусу. При цьому функціональному блоці запроєктовані санвузли.

Нава костелу та мале подвір'я перед костелом відносяться до групи вільного доступу В.

Залізобетонне перекриття на металевих опорах, залишене в костелі після існування заводу, підлягає демонтажу. В костелі необхідно відновити знищені хори.

На вигляді Кам'яця з початку XIX ст. з альбому, долученого до «Статистики губернії Подільської» кс. В.Маршинського під номером 13 зображений костел домініканок. Aleksander Prusiewicz. Kamieniec Podolski. Szkic historyczny. Kijow-Warszawa, 1905.

View of the Kamyanets from start of the XIX century from album added to the 'Statistics of the Gybernij Podil'skoj' V.Marschynskij. №13 – church of the Dominicans. Aleksander Prusiewicz. Kamieniec Podolski. Szkic historyczny. Kijow-Warszawa, 1905.

Західний корпус монастиря має коридорне планування з одностороннім розміщенням приміщень. Коридор нині розділений вторинними стінками. Деякі приміщення позбавлені склепіння, перекриття і підлоги.

Проектом передбачається усунення вторинних перегородок, відновлення первинної планувальної структури монастиря.

Приміщення групи Б займають більшу частину комплексу – західний корпус. Це приміщення розраховані на обслуговування віруючих, паломників, волонтерів: готель на 80 місць, рецепція, трапезна на 48 місць, кухня, зали нарад, конференц-зал. Головний вхід влаштований з великого подвір'я зі сторони паркінгу. На першому поверсі в новішій обудові, де немає склепінь і перекриття, запроєктований конференц-зал на 48 чоловік та сходова клітка з ліфтом з першого поверху на другий і третій поверхи. При конференц-залі влаштований хол і гардероб. Рецепція займає вигідне положення біля головного входу. Їдальня на 48 місць з виробничими, побутовими, службовими приміщеннями запроєктована в центральній частині корпусу, де колись була монастирська кухня. Напроти влаштовані санвузли для відвідувачів, в північно-західному куті розміщена трапезна, три зали засідань, в одноповерховій прибудові – медпункт. В цокольному поверсі розміщені господарські приміщення, завантажувальна та насосна. Котельня на газ запроєктована в об'ємі горища над медпунктом.

Загальний вигляд комплексу костьолу монастиря домініканок.

Візуалізація 2016 року

*View of the complex of the church of the monastery
of the Dominicans. Visualization 2016.*

Другий і мансардний поверхи західного корпусу практично повністю відведені під дво- та триособові кімнати готелю. В північно-західному куті запроектований зал засідань.

Замовник – Кам'янець-Подільська дієцезія Римо-Католицької церкви

Площа забудови –	1681,00 м.кв
Загальна площа приміщень –	2960,81 м.кв
Будівельний об'єм –	22 000 м.куб

Mykola Rybenchuk, docent
Lviv National Academy of Arts
Lviv Polytechnic National University

**RESTORATION OF THE MONUMENT OF ARCHITECTURE
OF NATIONAL IMPORTANCE (CONS. № 1642) OF THE CHURCH
OF THE MONASTERY OF THE DOMINICANS WITH THE CELLS
(REFINED NAME – DOMINICAN MONASTERY), 18 CENTURY
(REFINED DATING – 1715 YEAR -18 CENTURY) AND THE
ADAPTATION OF THE MONUMENT FOR THE NEEDS OF THE
MONASTERY**

The complex of the monastery of the Dominicans with St. Mickhael's church is located in the western part of the Old Town on the Street, that now is called Franciscan. The complex's territory borders on Franciscan monastery's buildings from the north. A Franciscan Street runs from the east. The territory of the former Dominican monastery garden adjoins to the south side that now is the car park. Green plantations of the Western Boulevard on the rocks are on the western side rising above the Smotrych River.

The complex of the Dominican monastery covers the church and the monastery buildings adjacent to it. The monastery consists of three buildings: the house of the abbess, or the eastern building adjoining to the church on the side of the main entrance, the longest western building adjoining to the altar of the church, and the north building that connects east and west buildings.

All buildings of the monastery are two-story, covered with temporary conservation roof.

The emergence of the monastery and chapel complex dates back to the beginning of the 18th century. The Dominican Sisters who arrived in Kamyanets-Podilsky in the early 17th century ordered the construction of the buildings. The Dominican monastery and St. Michael's Church were near the Rus's gate in 1616. The monastery was built 1672 near the Wind Tower. It hasn't settled due to the Turkish invasion. In 1710, the Dominicans bought a plot of land in a residential building area near the Franciscan church. They began to build a monastery in 1711. They expanded the monastery by gradually buying neighboring sites and building the church of St. Michael. The Dominicans consecrated five altars in 1721 at the church.

In the '50s of the 18th century church of St. Michael and the monastery have undergone reorganization, for which were collected significant donations of the inhabitants of the city. The head of Terebovlya Mikhail Pototsky provided with a lot of money. Then a two-story house of the abbess was added apparently to the northern building of the monastery and church. There is the work of Jan de Witte for this period – "a glorious for the whole Kingdom Polish architect, who according to the law of St. Dominic held an extremely kind position since his brother was a Dominican monk". Unfortunately, was found no drawings or documentary evidence of the authorship of the monument, although it is possible that Jan de Witte didn't make drafts, as was the case before the 17th century, but built directly on site, from oral instructions, according to his military rank, energetic character and permanent stay in Kamyanets-Podilsky. From his letter of 1783, we learn that he devoted a few dozen years to civil architecture, having created eighteen churches, not counting other houses. According to the researcher Zbigniew Gornung, the traces of his creative activity should be sought first of all in Kamyanets-Podilsky, where he spent his entire life.

After the accession of Podillya to Russia, in the life of the monastery were changes. In 1833, the Dominicans were forbidden to have a school for girls. Under the governor Fedor Lubyansky (1831 – 1833 gg.) the garden situated over the cliff from the side of the Polish Philivarians was taken from the Dominicans and transformed into a city garden. After the abolition of the monastery in 1864, the barracks were in the buildings. They rebuilt the Roman Catholic church to the church in 1906. There was a military club before.

The buildings of the monastery were prison facilities after 1917.

In the postwar period, the complex of buildings of the Dominican Monastery was factory premises. In the years 1980 – 1990 there was the Kamyanets-Podilsky SCB of medical electrical engineering.

In May 2009, a fire occurred on the building. It destroyed the upper floors and roofs of the church and the monastery.

Monument of the architecture of national significance (cons. № 1642) Church of the Dominican monastery with cells (refined name – Dominican monastery) 18 century (refined dating – 1715 year – 18th century) adapts to for the needs of the monastery. The program involves activating the historic building, restoring its original functions (church, monastery), and also creating a hotel for pilgrims in the old monastery.

The historical planning of the territory is with a front entrance in the small courtyard in front of the church and the entrance to the large courtyard in front of the monastery. Access to the territory is from the east side of Franciscan Street. There is a possibility of a fire truck entrance. Additional entrances to the monastery building are from West Boulevard Street.

The project of restoration and adaptation to the modern needs of the monastery provides the construction of a new roof of the western, northern and eastern buildings, using the attic for hotel rooms and monasteries.

The project provides a functional division of the complex:

- A) Rooms closed to third parties (clause of the monastery)
- B) Rooms with restricted access for third parties.
- C) Rooms with free access for third parties.

The rooms in group A occupy the smallest part of the volume of the memorial. Their main purpose is habitation and life of nuns. This includes the second floor of the eastern and northern buildings. In the eastern building was designed a pre-office room, equipped with a bathroom, a speaker, ascetherion – a meeting room, and a small kitchen-refectory. From this block, there is access to choruses of the church, to the chapel's nave and the stairs to the first floor in the northern building. Group A also includes rooms on the second floor of the northern building – the gallery. According to the dating descriptions of the 1850s, cells were placed there, designed for 4 single cells with bathrooms.

According to the customer's task, the first floor of the eastern building – the abbey's house adapts for the needs of the consulate. With preserved planning structure on both sides of the corridor, there is a consul room, a

conference room, and 2 offices. The corridor continues to the museum, which occupies the gallery of the first floor of the northern corps. In this functional unit are designed bathrooms.

Nave of the church and a small courtyard in front of the church belong to the group of free access B.

Reinforced concrete flooring on metal supports, left in the church after the factory, is a subject to dismantling. In the church, it is necessary to restore the destroyed choirs.

The western building of the monastery has a corridor layout with one-sided accommodation of the premises. Secondary walls now divide the corridor. Some rooms lost vaults, floors, and floors. The project provides the removal of secondary partitions, the restoration of the primary planning structure of the monastery.

The premises of group B occupy most of the complex – the western building. This building is intended for servicing believers, pilgrims, volunteers: hotel for 80 persons, reception, a refectory for 48 persons, kitchen, meeting rooms, conference room. The main entrance is from a large courtyard on the side of the parking lot. On the ground floor, there is a conference hall for 48 people and a staircase with an elevator from the ground floor on the second and third floors on a newer building, where there are no vaults and ceilings. At the conference hall, there is a hall and a wardrobe. The reception takes a favorable position at the main entrance. The dining room for 48 persons with production, domestic, office premises was designed in the central part of the building, where once there was a monastery cuisine. In front of it, there are bathrooms for visitors, in the northwest corner there is a refectory, three halls of meetings, in a one-story annex – a medical center. In the ground floor, there are commercial premises, loading, and pumping. The boiler room for gas is in the volume of the attic over the nursing home.

The second and attic floors of the western building are for the rooms of the hotel. In the northwest corner of the building was designed a meeting room.

The customer is the Kamyanets-Podilsky diocese of the Roman Catholic Church.

Building area is 1681.00 sq.m.

The total area of the premises is 2960,81 sq.m.

The building volume is 22,000 cubic meters.